

Купрієвич В. О.
кандидат педагогічних наук
доцент кафедри професійної та вищої освіти,
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
м. Київ, Україна

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИКЛАДАЧІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

В умовах об'єктивних процесів глобалізації життя суспільства, прискорення прогресу знань і вмінь, стрімкої зміни структури потреб у галузі зайнятості та професійній сфері зростає попит на висококваліфіковані педагогічні кадри. Тому саме післядипломна освіта покликана врахувати нові вимоги і потреби суспільства, зробити цілеспрямований внесок у стійкий розвиток країни в ХХІ столітті.

Згідно Закону України «Про вищу освіту» післядипломна освіта – це «спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду» [1].

В сучасних умовах реформування освіти виникла необхідність перебудови системи неперервної освіти та її складової – післядипломної освіти як важливого засобу професійного розвитку і вдосконалення особистості. Складовою післядипломної освіти є підвищення кваліфікації. На думку багатьох вчених процес підвищення кваліфікації потребує реформування, що ґрунтується на методологічних, наукових, організаційних та технологічних засадах. В. Олійник стверджує, що це актуалізує проблему створення системи цілеспрямованого фахового зростання управлінців та педагогів, яка покликана розв'язувати широке коло питань, а саме: поєднання особистісного розвитку з підвищенням професійного потенціалу людини; забезпечення випереджувального характеру професійної підготовки відповідно до суспільних вимог; мотивування неперервного фахового зростання; підготовка резерву

кадрів, яких вимагає подальший розвиток суспільства; створення ефективних технологій навчання і виховання дорослих [6].

Як зазначають українські вчені й філософи О. Боднар, А. Зубко, В. Кремень, В. Маслов, С. Ніколаєнко, В. Огнев'юк, Л. Покроєва, Н.Чепурна та ін., в системі післядипломної освіти наукові знання стають фактором розвитку особистості, забезпечуючи цілісність, неперервність, випереджувальну спрямованість професійного розвитку фахівців. Відповідно до синергетичних закономірностей, нестабільність зумовлює потребу фахівців у постійному розвитку компетентностей, які дозволяють здійснювати професійну діяльність в інноваційному середовищі.

Розв'язання цих питань стає можливим за умови організації навчання в системі підвищення кваліфікації управлінських та педагогічних кадрів на засадах андрагогіки. Підвищення кваліфікації є базовим процесом системи післядипломної педагогічної освіти, спрямованим на послідовне фахове удосконалення, а саме: поглиблення знань, розвиток професійних умінь, формування певних ціннісних орієнтирів педагогів, що в комплексі й характеризується таким поняттям як «компетентність» – основи успішної посадово-функціональної діяльності будь-якого фахівця.

Слід зазначити, що в контексті безперервної освіти цей спосіб навчання є достатньо динамічним й здатним реагувати на швидкі соціально-економічні зміни; має безпосередній двосторонній зв'язок із практикою, що дозволяє швидше отримати освітній результат. Здебільшого слухачі курсів підвищення кваліфікації здатні критично оцінювати навчальний матеріал, інновації, які їм пропонуються, а також безпосередньо брати участь у їх апробації, розвитку та реалізації.

Досягнення теорії розвитку процесу підвищення кваліфікації педагогічних кадрів та досвід практичної діяльності доводять, що цей спосіб навчання в системі післядипломної педагогічної освіти виконує складні і важливі завдання. Однак для підвищення ефективності його подальшого розвитку необхідно:

- встановити баланс між навчанням та інтересами, професійними потребами і очікуваннями кожного фахівця;
- урахувати тенденцію між швидким старінням знань та потребою випереджального темпу їх оновлення;
- розв'язати суперечність між великим обсягом інформації, яка має професійне значення для спеціаліста, та природним обмеженням можливостей людини опанувати її, що й викликає потребу в оновленні підходів, технологій, які використовуються в системі підвищення кваліфікації;
- враховувати різноманітність індивідуальних вимог слухачів і підходів до навчання дорослих, забезпечувати змістовність і збалансованість форм навчання.

За умов реалізації принципу безперервності навчання головним завданням підвищення кваліфікації стає не передача нового змісту сучасної освіти, а включення фахівця у процес осмислення своїх особистих і професійних цілей через співвідношення з цілями й цінностями сучасного життя, своїми потребами, запитамі, очікуваннями.

В освітньому процесі системи підвищення кваліфікації викладач працює з фахівцем, який має певний ступінь майстерності, є професіоналом. Метою занять стає розкриття та розвиток професійно-особистісного потенціалу кожного слухача, стимулювання його до постійного професійного самовдосконалення. Крім звичних завдань щодо консультування слухача, ознайомлення його з новою навчально-методичними літературою, надання допомоги в написанні творчої підсумкової роботи, все більш необхідною стає робота щодо налагодження взаємодії між викладачем-андрагогом і слухачами курсів підвищення кваліфікації для визначення індивідуальної професійно-освітньої траєкторії, яка сприятиме особистісному та професійному вдосконаленню кожного слухача.

Метою післядипломної педагогічної освіти стає не стільки надання людині знань, скільки її розвиток як особистості, здатної до самостійного оволодіння інформацією, до визначення конструктивних засад власної діяльності та

комунікації з іншими людьми [7], що особливого значення набуває трансформація системи суб'єкт-об'єктних зв'язків у систему суб'єкт-суб'єктних стосунків із зростанням ролі суб'єктної складової процесу та механізмів самоуправління й самоосвіти, діалогова форма освітнього процесу стає основою конструктивної комунікації і суттєвою ознакою навчання.

Література:

1. Про вищу освіту: Закон України (редакція) від 25.07.2018 № 1556-VII. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 31.03.2020)
2. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. 2-ге вид., К.: Т-во «Знання» України, 2011. 520 с.
3. Луговий В. І. Міжнародна стандартна класифікація освіти: галузі освіти та підготовки (засадничий аналіз та алгоритм застосування). *Педагогіка і психологія : наук. теорет. та інформ. Вісник*. Нац. акад. пед. наук України. К. : Педагог. преса, 2014. № 3. С. 5-17.
4. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку національної освіти в Україні Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О.Я.Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред.В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2016. 448 с.
5. Олійник В.В., Гравіт В.О. Чи потрібен післядипломній педагогічній освіті Відкритий університет європейського типу? *Післядипломна освіта в Україні*. 2015. Вип. 1 (36). С.3-7.
6. Олійник В. В. Безперервна освіта. *Світло*. 2000. № 3(17). С. 11–15.
7. Романенко М. Методологія та зміст сучасної післядипломної педагогічної освіти. *Післядипломна освіта в Україні*. 2007. № 1. С. 35–38.
8. Сорочан Т. М. Професійний розвиток керівників і педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній педагогічній освіті регіонального рівня (за матеріалами Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти) : [монографія] / Т. М. Сорочан,

А. О. Данильєв, Б. А. Дьяченко, О. М. Рудіна. Луганськ: Резніков В.С., 2013.
523 с.